

מאמר שבועי בדרכי עבודת ד' ועניני הזמן

מפי מרן פוסק הדור

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת תולדות תשפ"ג

גודל כח השפעת הליצנות

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק", (בראשית כ"ה י"ט).

פירש"י, "לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק", ע"כ.

הקשו המפרשים מה הרוויחו הליצנים באומרם שמאבימלך נתעברה שרה, והלא אפילו לדבריהם נשאר כאן נס גדול ששרה בת תשעים שנה ילדה, ומהו הנפק"מ הגדולה אם שרה נתעברה מאבימלך או מאברהם.

ואמר מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל, דמכאן רואים מהו 'כח הליצנות' שיש לה כח 'למשוך את האדם' אף בדברים שאין בהם שום טעם עפ"י שכל. [וכן הוא באמת דרכם של בעלי לשון הרע ומוציאי שם רע שמוסיפים בדבריהם ליצנות וקלות ראש כדי למשוך את לב השומעים להאמין לשקריהם].

◆ ◆ ◆

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל סיפר, שתחילת הקלקול בישיבת וואלז'ין היה על ידי קבוצה קטנה של בחורים שאף שהיו לומדים תורה בישיבה ככל הבחורים, עשו ליצנות ובכוח זה עקרו את האמונה מלב השומעים, עד שקלקלו רבים מבני ישיבת וואלז'ין ה"י, והוסיף מו"ר זצ"ל, שכל כוחם של המשכילים ברוסיה ובפולין היה ע"י כח הליצנות, כי עפ"י שכל לא היו יכולים לפעול כלל, ופתחו בדברי ליצנות ועי"ז הכניסו ארס בליבות השומעים, שחדר אליהם לאט לאט עד שהיפך אותם לגמרי רח"ל.

ועוד הוסיף מו"ר וסיפר שבהיותו בעיר ממל, שמע מזקני העיר שסיפרו שהגרעק"א בא לחתונת אחד מצאצאיו שהתקיימה בעיר ממל, ובאמצע הסעודה דיבר המחונן באוזני הגרעק"א דברים שאין בהם טעם, ותמה הגרעק"א ושאלו מהו כוונתו, והשיב הלה כלאחר יד שהוא מתלוצץ ואין כוונתו ברצינות לדבריו, והגרעק"א נזדעזע ונחרד מאוד על שהגיעו לאוזניו דברי ליצנות, ועשה חשבון הנפש שנסתמא נכשל בחטא ולכן לא זכה לשמירה עליונה שלא יזדהמו אוזניו בדברי ליצנות, וכמבואר במדרש תנחומא (פרשת ויקרא אות י"ח) "לא מטובתו של אדם שומע חרופין וגדופין, אלא מתוך עוונות שיש בידו", ויצא מהסעודה ואמר ויודיו ובכה בדמעות לקב"ה, ואח"כ שב למקומו.

◆ ◆ ◆

הרשעים מסרבים להודות שהנסים נעשו לתועלת הצדיקים

ובעיקר הקושיא מה הרוויחו הליצנים באומרם שמאבימלך נתעברה שרה, תירץ בזה מרן הגרי"ז זצ"ל באופן אחר, שהיה להם רווח גדול לומר שהנס נעשה לאבימלך ולא לאברהם, ומשום שאם הנס נעשה עם אברהם, יהא צריך להאמין באלוקי אברהם אשר פרסם אלקותו בעולם ולהיות כפופים לאמונה בה', אבל אם הנס נעשה לאבימלך הרשע, אין בזה שום מחייב לאמונה בתורת אברהם אבינו, דאדרבה הרי הקב"ה עושה נס גם לרשעים ואין שום מחייב להאמין באלוקי אברהם.

ולפי"ז ביאר מרן הגרי"ז שלכן הם נקראו בשם "ליצני הדור", כי עצם מה שטענו שהקב"ה עושה ניסים לרשע אבימלך במקום לפרש כפשוטו שהקב"ה עשה הנס לאברהם עבדו, זהו ליצנות ממש.

והוסיף מרן זצ"ל שהדבר נוגע מאוד לזמנו [שנת תש"ח], בשעה שהרשעים בארץ ישראל התגאו ב'הצלחותיהם' שלא הצליחו האומות לפלוש לארץ, דהנה כל בר דעת מבין שהקב"ה הציל אותנו מיד הערבים בזכות התלמידי חכמים ובני תורה והצדיקים, ובעבור הצלתם מנע הקב"ה מהערבים לפלוש לארץ ולטבוח רח"ל בתוך עם ישראל, אבל הרשעים האפיקורסים - ליצני הדור טוענים שהקב"ה עשה ניסים לצורך הצלת והקמת המדינה, ובזה הם דומים ממש לליצני הדור בזמן אברהם ואבימלך, שמסכימים להודות שהקב"ה עושה ניסים, אבל בתנאי אחד, שיפרשו שהקב"ה עושה את הניסים עבור הקמת מדינתם, ובזה הם מרוויחים שאינם מתחייבים לשנות את דרכם, וזהו ליצנות ממש שאומרים שהקב"ה עושה ניסים עבור רשעים הלוחמים בה' ובתורתו.

מדידות חייו של החוטא

"ויתרוצצו הבנים בקרבה", (כ"ה, כ"ב).

פירש"י "מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות", ע"כ.

הנה בדרך כלל רגילים בני אדם להבין שהרשע יש לו חיי העולם הזה בלא חיי העולם הבא, ואילו הצדיק יש לו חיי העולם הבא בלא חיי העולם הזה, אמנם האמת **שהצדיק יש לו גם חיי העולם הזה, שהלא אין מאושר כמוהו עלי אדמות שזוכה לטעום טעם הדבקות בקב"ה ולמלאות עצמו באושר ושמחה אמיתיים, וכדאיתא במשנה באבות (אבות פ"ו מ"ד) "בתורה אתה עמל ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה", ולעומת זאת הרשע מפסיד הכל, שאין לו חיי העולם הבא, וכמו"כ גם אין לו חיי העולם הזה, כי הוא הוא מלא מרידות וריקנות מחטאיו ופשעיו הממריים לו את טעם חייו, וכמו שאמרנו חז"ל (גדרים ט' ע"ב) "רשעים מלאים חרטות".**

ומה שאמרנו חז"ל "מריבים בנחלת שני עולמות", הכוונה שהרשע לוקח לעצמו את הנאת חיי העולם הזה, אך למעשה אין לו שמחה ואושר אלא הוא מלא צער, ומאידיך הצדיק לוקח לעצמו חיי העולם הבא, וממילא גם בעולם הזה הוא מתענג מטעם הדבקות שהיא מעין חיי העולם הבא.

◆ ◆ ◆

דבר נפלא הביא הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בשם הגאון רבי יצחק בלאזר מפטרבורג זצ"ל, דהנה באמת יש לתמוה על מה שאמרנו חז"ל "רשעים מלאים חרטות", איך הרשעים נעשים 'צדיקים' לאחר החטא ומתמלאים חרטת, והרי היצר הרע שולט עליהם בכל רגע.

וביאר הגאון רבי יצחק בלאזר, שהיצר הרע שונא את האדם, וכמו שהוא רוצה לאבד ממנו עולם הבא, הוא רוצה גם לאבד לו את הטעם בחיי העולם הזה, ולכן הוא משתדל שהאדם יתחרט כדי שיאבד גם את ההנאה מהעבירה, וכך יוצא האדם מופסד מכל הצדדים.

ויש להוסיף בזה - דהנה שמעתי מפי הגאון מטשעבין זצ"ל, שמאחר שהיצר

דברים שנאמרו לאחד ה'שיעור כללי' בהיכל הישיבה הקדושה ביום רביעי לאחד הפיגוע הנורא שהתרחש בשערי ירושלים עיה"ק

כ"ב) "הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו", ופירשו חז"ל (ב"ר ס"ה כ') "בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידיים ידי עשו, ואם לאו הידיים ידי עשיו", וא"כ עכשיו בזמן כזה עלינו לחזק את קולו של יעקב - בתי הכנסיות ובתי מדרשות ועי"ז נדחה את הידיים ידי עשיו.

והנה הרשעים עובדים עכשיו במסירות נפש ממש, וגם בתוך כל הצרות האלו ראינו אתמול שבדעתם לפעול להרבות גיורים מזויפים בלי קבלת עול מצוות, ומי יודע מה עוד יהיה, שהם מרגיזים את הקב"ה בתוך היכל קדשו, שהרי השכינה הקדושה נמצאת כאן בארץ ישראל והם נלחמים בקב"ה בתוך היכלו, ויש למחות כנגדם ולא לוותר במלחמה כנגדם.

ועכ"פ אנחנו צריכים עכשיו להתחזק בלימוד התורה, וכל אחד יעשה לעצמו חשבון מה יכול להוסיף ולהתחזק בלימוד התורה וה' יעזור שנזכה לישועה.

"היום בבוקר היה פיגוע קשה מאוד בירושלים, יש הרוג וכמה חולים מסוכנים והכל מהשמים, וזהו בוודאי 'קריאה' אלינו מהקב"ה אלינו להתעורר, נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה'".

וזכורני שבמי המצור בארץ ישראל בשנת תש"ח, אמר מרן הגרי"ז זצ"ל "וכי אתם סבורים שחזית המלחמה נמצא כאן למטה, לא מיניה ולא מקצתיה, הרי 'חזית המלחמה' נמצאת למעלה בשמים בין שרי האומות, ואם אנחנו אומרים תהלים או מוספים בלימוד התורה אנחנו מנצחים את המלחמה למעלה, וממילא משתלשל מזה הצלה למטה, וזהו לימוד לדין במצבינו שהכל תלוי במעשינו, שעל ידי שאנו מתקנים דרכינו - הרי אנחנו מנצחים את המלחמה למעלה, וממילא משתלשל מזה הצלה למטה.

ויש לידע שעכשיו שאנחנו במצב קשה מאוד, הדבר היחיד שיכול להגן עלינו עכשיו זהו חיזוק בלימוד התורה, וכמו שכתוב בפרשה השבוע (בראשית כ"ז

ברכת מזל טוב לירידינו עוז הרב אמנון תוינא שליט"א לרגל שמחת הולדת נכדו בן לבנו הרב משה תוינא שליט"א, יח"ר שיזכו לרוות ממנו רוב נחת דקרושה אבי"ר

גליון זה נכתב ידידינו עוז ממקורבי מרן רבינו שליט"א
לע"נ הגאון האמיתי רבי דוב כ"ר אשר שטרנבוך זצוק"ל -
אהיו של מרן רבינו שיברלחט"א, נלב"ע י' טבת, ת.ג.צ.ב.ה.

הרע הוא מלאך, הרי באמת הוא שמח מאוד בשעה שיהודי מתגבר עליו ואינו שומע לעצתו, וכל מה שהוא מסית את האדם לעבירה זהו מפני שזהו תפקידו למלא כבוד שמים בבריאה על ידי שיגביר ניסיונות על בני אדם, ולפי דבריו מובן ביותר שהיצר הרע שונא את האדם במיוחד לאחר שנשכל בחטא ועבר על רצון השי"ת, ולכן מיד לאחר החטא הוא רוצה לאבדו גם מהעולם הזה.

זהירות מחבר רע

"ויתרוצצו הבנים בקרבה, ותאמר אם כן למה זה אנכי", (כה"כ"ב).

פירש"י "כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרסם לצאת, עוברת על פתחי עבודת אלילים, עשיו מפרסם לצאת", ע"כ.

והקשו המפרשים מדוע השתוקק יעקב אבינו לצאת לבית מדרש, והרי בהיותו במעי אמו הוא למד תורה מפי המלאך, וא"כ למה השתוקק לצאת ולעזוב את לימוד התורה מפי המלאך.

ויש שתירצו בזה שהטעם הוא מפני שרצה לעמוד בתורה, **שעיקר מעלת האדם תלוי בעמל התורה,** ולכן רצה לצאת ממעי אמו ולהיכנס לבית מדרש של שם ועבר - לעמוד שם בתורה.

אכן הבית הלווי תירץ בזה, שלא רצה יעקב אבינו לשבת במחיצה אחת יחד עם עשיו, ולכן היה עדיף לו לצאת מבטן אמו ולהפסיד את לימוד התורה מפי המלאך, והעיקר שלא ישהה יחד עם עשיו הרשע במחיצה אחת.

ומכאן לימוד להורים, שצריכים לבדוק היטב מי נמצא בחברת וסביבת בניהם ובנותיהם, ולא להסתפק בעצם הדבר ששולחים את הבנים והבנות למוסדות חינוך טובים, אלא גם לבדוק בכל עת מי הם החברים והחברות.

שמעתי מידי הרה"ק רבי אלימלך רומפלער ששמע מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע ששאל, מדוע תיקנו לומר בכל יום לאחר ברכת מעביר שינה, "יהי רצון וכו' שתצילני היום ובכל יום וכו' מאדם רע ומחבר רע", והרי תפילה זו להינצל על אדם רע וחבר רע כבר נכללה בברכת מעביר שינה, וכמו שנתקן שם במטבע הברכה: "והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע", וא"כ מדוע אנו מוסיפים אחר כך תפילה נוספת "ותצילני מאדם רע ומחבר רע".

ואמר הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע לבאר בזה, ששני תפילות נפרדות שנו כאן על שני מיני חבר רע, דהנה יש חבר רע שניכר עליו מבחוץ שהוא חבר רע, ועליו אנו מתפללים בתפילה הראשונה בלשון הרחיקה - "והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע", דכיון שניכר עליו מבחוץ שהוא רע א"כ צריך להתרחק ממנו, אבל יש עוד מי חבר רע שאין ניכר עליו כלל מבחוץ שהוא רע, ואדרבה, הוא בא ממשפחה טובה ונראה מבחוץ כאיש רגיל, אלא שנתקלקל מבפנים וכגון מה שמצוי בזמנינו שיש

שמתקלקלים ל"ע"י הסתכלות בדברים טמאים כמו האינטרנט ה"י, ועליו אנו מתפללים בתפילה השניה בלשון הצלה - ו"הצילני" מחבר רע, ומשום שאין אנו מכירים אותו ואיננו יכולים להתרחק ממנו, אבל הקב"ה יכול להציל אותנו מאדם כזה.

ולכן כל אבא מחויב להתפלל לקב"ה שיציל את בניו ובנותיו מחברים רעים נסתרים, וגם כמוכן לברר מי הם החברים של בניו ובנותיו, ולשמור את בניו ובנותיו מחברים שניכר עליהם שהם רעים.

דמותו של עשיו

"ויהי עשיו איש יודע ציד איש שדה", (כה"כ"ז).

קשה להבין את מהות דמותו הרוחנית של עשיו, דהנה בשם החיד"א איתא שהיה לו מח גדול הרבה יותר (אלף פעמים) ממוחו של יעקב אבינו, וזהו גם הטעם שראשו נקבר במערת המכפילה, כי ראשו היה גדול מאוד בהשגות, אולם מאידך, בהנהגותיו נהג עשיו כאדם שפל ביותר, ביזה את הבכורה ומכרה בעד נזיד עדשים, ובאותו היום גם עבר על ג' עבירות, [גנב, בעל נערה המאורסה, והרג את הנפש, וכמו שאמרו חז"ל (תנחומא תולדות ג)].

אמנם כשנתבונן בדבר נראה שאין כאן מקום תימה כלל, כי אע"פ שהיה מאמין וידע בשכלו שהוא מפסיד את העולם הבא, **אבל נמשך אחר תאוותו שבערה בו כאש, ולא הסכים לוותר על הנאה ב"מזומן" כדי להשיג את הטוב האמיתי לאחר זמן,** ואע"פ שידע בשכלו שהנאה בעולם הזה אינה כלום לעומת הנאה בעולם הבא, אבל זהו כח היצר להטות את האדם מדרך הישר גם כשהאדם יודע בשכלו מהו דרך הישר.

וזוהו מוסר השכל לדורות, שאין זה גדלות להתעלות בהשגות בשכל בלבד, כי יכול האדם להיות גדול מאוד בהשגותיו אבל יחד עם זה להיות גם מושחת ובעל תאוה עצום ולעבור עבירות חמורות כעשיו, וכדי להתעלות במדריגות צריכים יראת שמים שתעמוד כמגן נגד תאוות העולם הזה.

וכבר העיד החסיד יעב"ץ (הקדמון) בספרו אור החיים (פ"ב ושם סופ"ה), שבזמן הגזירות בספרד, דוקא פשוטי העם שבאו עם אמונה פשוטה, הם אלו שמסרו את עצמם ברבבותיהם בחפץ לב ובשמחה להריגה, אבל הפילוסופים באמונה מצאו לעצמם תירוצים שונים ולא מסרו את נפשם להריגה על קידוש השם.

ומו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה אומר שלא נכון להשקיע זמן בשיחות של מחשבה, [שהיה רגיל לכנות אותם "פילוסופישע מוסר"], אלא צריך להשקיע זמן בלימוד המוסר מתוך התעוררות הלב. ומו"ר היה נאה דורש ונאה מקיים, ובעצמו היה לומד בישיבה מוסר בכל יום - מסילת ישרים או חובת הלבבות והיה עושה חשבון הנפש לעצמו, ואמר שלזה נתכוונו בעלי המוסר.

דברי חיזוק לכוזנת התפילה

שנאמרו לבני הכולל שע"י 'מרכז התורה תשובות והנהגות' מיסודו של מרן רבינו שליט"א

בן תורה צריך להתפלל בכוונה ובדביקות ממש, ומה גם שבלא תפילה אין גם הצלחה בתורה, וכדי להצליח צריך להתפלל בכוונה דווקא, שתפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה.

ועובדא ידענא שכאשר יסד הגרא"א דסלר זצ"ל את הכולל בגייטסהד, דרש שיהיה בכולל בית הכנסת לתפילה, שהרי התורה והתפילה קשורים זה בזה, ואי אפשר להצליח בתורה בלא מקום תפילה במתינות וישוב הדעת, וגם אם אין נהגו כן מ"מ צריך עכ"פ ללמוד מזה כמה בן תורה צריך ליהדר בתפילה שתהא בכוונה - במתינות וישוב הדעת.

ובפרט ראוי לשפוך הלב כמים בתפילה לפני הקב"ה שיפתח ליבנו בתורה הקדושה, שהיצה"ר יודע מה זה תורה, שהרי הוא מלאך ויודע מהו גודל כח לימוד התורה ועל כן הוא משתדל מאוד להפריע לכל אחד מלמוד תורה, ומי שיש לו דעת ירבה בתחינה שהקב"ה יסיר מעליו כל המפריעים ויתן לו להצלחה בתורה ויראת ה' טהורה.

ובעז"ה הכולל כאן יעשה רושם לטובה גם למקומות אחרים, ובני הגאון ר' חיים עוזר מורה דרך מה ללמוד ואיך ללמוד, ויש לו זכות גדול מאוד, וה' יעזור וימלא משאלות ליבכם לטובה ויקובל תפילתכם, וימשיכו לראות בכולל הצלחה מרובה. וכבר אמר הגרא"א "העקשן יצליח", ועל כן כל מי שמקבל על עצמו לעמוד בפני כל המכשולות ולהשקיע עצמו בלימוד התורה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, יצליח בעז"ה.

נרבת משפחת אהרנוביץ להצלחת המשפחה ולזיווגים הגונים לבניהם, מתוך שבה והודיה להשי"ת

לע"נ האשה דבורה בת הר"ר מרדכי ע"ה, נלב"ע ב' כסליו, ת.ג.צ.ב.ה.

לע"נ רבי יהודה יוסף בן ר' צבי אלימלך ז"ל, נלב"ע ה' כסליו תשע"א, נרבת בנו ידידינו הרב ישעיהו וייס שליט"א

זמן תפילת מעריב בבית מרן רבינו שליט"א ברחוב קצנבלובן 4 בהר נוף בדר"כ מידי ערב בשעה 07:00 בערב. מומלץ להתקשר לקו המידע לפני ההגעה לבדוק שאין שינויים. מס' הטלפון של קו המידע: 0733453485